

'พระพุทธรูปสตรีทอาร์ต' โครงการต้นแบบ การกระจายอำนาจปกครองไปสู่ท้องถิ่น

กฤตภาส ศักดิษฐานนท์

อาจารย์ประจำวิทยาลัยสหวิทยาการ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์ลำปาง

www.facebook.com/saraburipeople202

ทิศทางการพัฒนาและสร้างความเปลี่ยนแปลงเมืองในศตวรรษที่ 21 มีแนวโน้มที่บทบาทของภาคประชาชนจะยกระดับขึ้น จากเดิมที่เป็นผู้ตามและคอยรับการพัฒนามาจากข้างบน เปลี่ยนมาเป็นประชาชนผลักดันและร่วมกำหนดทิศทางการพัฒนา ชุมชน สังคม เมือง และประเทศ มาตั้งแต่ต้น ทิศทางเช่นนี้ไม่ได้ปรากฏให้เห็นแต่เพียงที่ใดที่หนึ่ง แต่เกิดขึ้นทั่วโลก ผ่านการแพร่กระจายของเทคโนโลยีและนวัตกรรมยุคใหม่ที่ทำให้เสียงของประชาชนเป็นที่ประจักษ์ได้ง่าย

ความต้องการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาท้องถิ่นใหม่ประชาชนไม่มี مخ้านานแล้ว แต่ไม่ได้รับการตอบสนองมากนักในยุคอนุรักษ

จนกระทั่งเกิดเครื่องมือหรืออุปกรณ์การสื่อสารต่างๆ ในยุคดิจิทัล ซึ่งหมายรวมไปถึงโซเชียลมีเดียและแอปพลิเคชันต่างๆ อันทำให้ผู้คนสามารถรวมตัวกันได้ง่ายตายและรวดเร็วกว่าเมื่อก่อนมาก

ผลที่ตามมาคือเกิดการผลักดันโครงการต่างๆ จากภาคประชาชนขึ้น

ทำให้มองเห็นทิศทางที่เป็นไปได้ในอนาคตว่าภาคหน้าภาคประชาชนจะขยับขึ้นมาเป็นหัวใจขับเคลื่อนการพัฒนา เสียมากกว่าที่จะเป็นภาครัฐล้วนๆ แบบในอดีต

ยกตัวอย่างเช่น โครงการ "พระพุทธรูปสตรีทอาร์ต" ซึ่งเป็นความร่วมมือกันระหว่างภาคส่วนต่างๆ ทั้งของรัฐ เอกชน และประชาชนจำนวนมากในการสร้างงานศิลปะบนผนังกำแพงตามจุดต่างๆ 14 จุดทั่วเมืองพระพุทธรูป จ.สระบุรี เนื่องในวาระโอกาสครบรอบ 400 ปี พระพุทธรูป สระบุรี ในปี พ.ศ.2567 โดยมุ่งหวังว่าจะสร้างความ

เปลี่ยนแปลงให้กับเมืองครั้งสำคัญทั้งในระหว่างกระบวนการทำงาน และผลงานที่ออกมา

ในฐานะที่ผมเองเป็นครีเริ่มโครงการนี้และพยายามผลักดันให้สำเร็จตามแผน จึงขอแบ่งปันประสบการณ์นี้คร่าวๆ ในฐานะที่เป็นการทำงานจริง "นอกห้องเรียนรัฐศาสตร์" ซึ่งน่าจะมีส่วนประโยชน์อย่างมากต่อนักเรียนรัฐศาสตร์ ตลอดจนผู้สนใจการพัฒนาจากท้องถิ่นต่อไป

แนวคิดของโครงการนี้มีที่มาจากหลากหลายมิติ ตัวอย่างเช่น ในเชิงเศรษฐกิจ ซึ่งในนี้ที่เกี่ยวข้องกับการคมนาคมด้วย นั่นคือพระพุทธรูปเป็นทางผ่านของเมืองลพบุรีและเมืองสระบุรี เมื่อขับรถบนเส้นทางถนนพหลโยธิน คนที่มาจากลพบุรีจะต้องผ่านพระพุทธรูปเสียก่อน เช่นเดียวกับคนที่มาจากสระบุรีต้องผ่านพระพุทธรูปก่อนไปลพบุรีเช่นกัน

แต่การที่ระยะทางระหว่างสองจังหวัดนี้ห่างกันเพียง 40-50 กิโลเมตรเท่านั้น

ดังนั้น รถราที่สัญจรผ่านมาจึงไม่มีความจำเป็นต้องหยุดแวะพักที่พระพุทธรูปเลย

พอขยับมาที่เส้นทางรถไฟ เดิมทีพระพุทธรูปเคยเป็นสถานีรถไฟปลายทางของทางรถไฟเล็กที่มาจาก อ.ท่าเรือ จ.พระนครศรีอยุธยา แต่เส้นทางนี้ล่มสลายไปตั้งแต่สมัยที่ถนนพหลโยธินตัดผ่านมาถึง (ดูรายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่บทความ "ความรุ่งโรจน์และล่มสลายของทางรถไฟเล็กสายพระพุทธรูป" https://www.matichonweekly.com/column/article_647996)

เมื่อทางรถไฟสายนั้นถึงกาลอวสาน พื้นที่ตลอดแนวทางรถไฟก็เลยพลอยซบเซาไปด้วย ส่วนในอนาคต รัฐบาลมีแผนการที่จะสร้างทางรถไฟความเร็วสูงอย่างน้อย 2 สาย คือสายอีสานไปสู่หนองคาย และสายเหนือไปสู่เชียงใหม่

ซึ่งผลของการพัฒนารถไฟความเร็วสูงตามเส้นทางนี้จะทำให้เกิดความเจริญเติบโตขึ้นอย่างมากในเมืองที่มีสถานีอยู่ อีกทั้งยังทำให้การทำงานเรียนหนังสือ ประกอบธุรกิจต่างๆ ของผู้คนในเมืองที่มีสถานีได้รับความสะดวกสบายขึ้นอย่างมาก อันนำมาสู่การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง

สระบุรีซึ่งเป็นสถานีหนึ่งในเส้นทางสู่ภาคอีสาน กับลพบุรีอันเป็นสถานีหนึ่งในเส้นทางไปสู่ภาคเหนือ ย่อมได้รับอานิสงส์จากเรื่องนี้ไปเต็มๆ

มติชน สุดสัปดาห์

Matchon Weekend
Circulation: 500,000
Ad Rate: 481

Section: First Section/-

วันที่: ศุกร์ 2 - พุธสัปดาห์ 8 มิถุนายน 2566

ปีที่: 43

ฉบับที่: 2233

หน้า: 80(เต็มหน้า)

Col.Inch: 97.13

Ad Value: 46,719.53

PRValue (x3): 140,158.59

ศิลปิน: สีสี่

คอลัมน์: Agora: 'พระพุทธรูปทาสตรีทวารวดี' โครงการต้นแบบ การกระจายอำนาจปกครองไปสู่ท้องถิ่น

อย่างไรก็ตาม เมื่อมองมาที่เมืองรอบข้าง พระพุทธรูปซึ่งอยู่ตรงกลางระหว่างลพบุรีกับสระบุรีกลับถูกโดดเดี่ยวและหลุดออกจากการคมนาคมดังกล่าว

ด้วยเหตุนี้จึงคาดการณ์อนาคตได้ไม่ยากว่าในวันข้างหน้าพระพุทธรูปจะเติบโตอย่างแข็งแกร่ง อาจหดเล็กลง หรือไม่ก็เท่าเดิม

ในขณะที่เมืองที่อยู่รอบข้างอย่างลพบุรีกับสระบุรีจะโตขึ้นแบบก้าวกระโดด

ผลที่ตามมาคือจำนวนประชากรในพระพุทธรูปอาจลดลง หรือคงเหลือแต่ผู้สูงอายุเป็นส่วนใหญ่

ในขณะที่คนหนุ่มสาวและวัยทำงานจะออกจากเมืองเพื่อไปเรียนหนังสือหางานทำ แสวงหาชีวิตกับโอกาสที่ดีกว่า

และเป็นไปได้ว่าจะไม่หวนกลับมาอาศัยอยู่ในเมืองเป็นการถาวรอีกเลย

ทริอหากพิจารณาในมิติอื่น อย่างเช่น ในเชิงการท่องเที่ยว พระพุทธรูปที่มีรอยพระพุทธรูปเป็นปูชนียสถานสำคัญที่ดึงดูดทั้งผู้จาริกแสวงบุญและนักท่องเที่ยวให้หลั่งไหลเข้ามามากมายในสมัยก่อน

แต่ปัจจุบันนักท่องเที่ยวมักโฉบเฉี่ยวเข้ามาเพื่อสักการบูชาเพียงไม่กี่นาทีเท่านั้น ก่อนเดินทางต่อไปสู่พื้นที่อื่นต่อไป

เมื่อน้อยคนจะหยุดแวะหรือพักค้าง เมื่อจึงแทบไม่ได้ประโยชน์อะไรในเชิงเศรษฐกิจเลย แม้มีรายได้เข้ามาอยู่บ้างก็ตาม

เพ็ญญาในช่วงล็อกดาวน์โควิดที่ผ่านมา ผมได้มีโอกาสกลับมาอยู่

บ้านที่พระพุทธรูปเป็นหลัก เลยได้สร้างเพจ "คน พระ รี่ - Saraburi People" ขึ้นเพื่อเป็นศูนย์กลางของข่าวสารข้อมูลในถิ่นฐานบ้านเกิด

ซึ่งต่อมาก็พบว่าผู้คนที่มีศักยภาพและจิตสำนึกที่อยากสร้างความเปลี่ยนแปลง จึงเริ่มชักชวนแต่ละคนเข้ามาทำโครงการร่วมกัน

โดยหันมาจับกิจกรรมทางศิลปะก่อน เพราะเห็นว่ามีความโดดเด่นและมีนัยหลายอย่างที่สร้างแรงบันดาลใจได้

จนท้ายที่สุดเกิดเป็นโครงการพระพุทธรูปทาสตรีทวารวดีขึ้นมา ด้วยการดึงจิตรกรรมฝาผนังแบบไทยที่ปกติแล้วจะอยู่แต่ภายในโบสถ์วิหารให้

ออกมาโลดแล่นไปทั่วทั้งเมือง ผ่านการแปลงรูปลักษณะให้กลายเป็นงานศิลปะร่วมสมัย ผสมผสานจิตรกรรมไทยเข้ากับกราฟิตี้สมัยใหม่

โครงการนี้เคยยื่นของบประมาณสนับสนุนจากกองทุนส่งเสริมศิลปะร่วมสมัย สำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย ไปแล้วถึง 2 ครั้ง แต่ไม่ได้รับการอนุมัติ

แต่นั้นมีอายุจิตความไฟฝันและความปรารถนาอันแรงกล้าในการพัฒนาครั้งนี้ได้

ทุกวันนี้โครงการที่มีจุดเริ่มต้นทั้งงบประมาณ 0 บาท ดำเนินมาได้จนถึงวันนี้จากความร่วมมือกันทั้งภาคประชาชนและภาครัฐ

เช่น เทศบาลเมืองพระพุทธรูป สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสระบุรี คณะครุศาสตร์และคณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และภาคประชาชน คือ กลุ่มคน-พระ-รี่ ที่ผมตั้งขึ้นมาเพื่อทำโครงการพัฒนา

เมืองรูปแบบต่างๆ โดยเฉพาะ ภายใต้ชุดโครงการใหญ่ที่ชื่อว่า "Saraburi Rising" อันมีภาคส่วนอื่นๆ เข้ามาเป็นพี่เลี้ยง สนับสนุน หรืออุปถัมภ์

มติชน สุดสัปดาห์

Matchon Weekend
Circulation: 500,000
Ad Rate: 481

Section: First Section/-

วันที่: ศุกร์ 2 - พุธสัปดาห์ 8 มิถุนายน 2566

ปีที่: 43

ฉบับที่: 2233

หน้า: 80(เต็มหน้า)

Col.Inch: 97.13

Ad Value: 46,719.53

PRValue (x3): 140,158.59

คลิป: สีสี่

คอลัมน์: Agora: 'พระพุทธรูปทวารวดี' โครงการต้นแบบ การกระจายอำนาจปกครองไปสู่ท้องถิ่น

อยู่ในด้านต่างๆ อีกมากมาย เช่น อำเภอพระพุทธรูป มูลนิธิอาทรประชาชนของ พระราชวิสุทธิประสาทร หรือ หลวงพ่ออลอง กตติขปญโญ เป็นต้น

เมื่อถึงจุดสิ้นสุดโครงการในเดือนสิงหาคม 2566 ทุกคนที่เข้ามาในเมืองพระพุทธรูป จะได้เห็นงานศิลปะตามผนัง กำแพงทั่วทั้งเมืองผูกโยงกัน

เป็นแผนที่ขนาดใหญ่ ถักร้อยเข้าด้วยกันแทนความร่วมมือร่วมใจของทุกภาคส่วนในเมือง

ไม่ต่างอะไรกับการผสมสีที่มีความแตกต่างหลากหลายและไม่มีราคามากมาย ให้กลายเป็นภาพวาดเดียวกันอันสวยงามสดงดงาม และมีมูลค่าขึ้นมาได้

ทีี่นี้ ทางโครงการได้ผ่านการทำงานมาหลายรอบแล้ว รอบต่อไปในวันที่ 3-5 มิถุนายน 2566 จะมีศิลปินกว่า 50 ชีวิตเข้ามาในพื้นที่เพื่อร่วมตัวทำงานศิลปะอย่างพร้อมเพรียงกัน ในภารกิจเสริมทวารวดีขึ้น 10 จุดทั่วทั้งเมือง

โดยประกอบไปด้วยทีมศิลปินจากภาควิชาทัศนศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สาขาวิชาศิลปศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เครือข่ายศิลปินจากลพบุรี และกลุ่มมหาลัยแก่งคอย เข้ามาร่วมทำงานกับศิลปินท้องถิ่นของพระพุทธรูป

ผู้ที่สนใจสามารถแวะมาเยี่ยมเยียน ชมการทำงาน หรือให้กำลังใจได้ในโซนหลัก 3 โซนคือ

1) ตลาดนิคมสร้างตนเอง

2) ตลาดใน

และ 3) โรงพยาบาลพระพุทธรูป หรือหากต้องการสมทบทุนสนับสนุนการทำกิจกรรมต่างๆ ของโครงการโดยตรงก็สามารถบริจาคได้ที่บัญชีธนาคารออมสิน สาขาพระพุทธรูป ชื่อบัญชี "400 ปี พระพุทธรูป สระบุรี" เลขที่ 020417018114 ตามกำลังศรัทธา หรือบริจาคศิลปะและอุปกรณ์ในการทำงานวาดภาพได้ทางข้อความในเพจ "คน ทรูรี - Saraburi People" www.facebook.com/saraburipeople2022 หรือโทร. 09-0987-8296 (กฤต) และ 09-8764-0272 (เมย์)

หากมองผิวเผิน โครงการพระพุทธรูปทวารวดีก็เป็นกิจกรรมทางศิลปะทั่วไป ไม่ใช่นวัตกรรมใหม่ที่ไม่เคยเห็น

แต่เนื้อแท้แล้วโครงการนี้มีเจตนาปรารถนาว่าต้องการเป็นต้นแบบของการกระจายอำนาจปกครองไปสู่ท้องถิ่น ซึ่งปกติมักมุ่งเน้นแก้ปัญหาภายในสภาผู้แทนราษฎรเพื่อปลดล็อกอำนาจปกครองให้แก่ชุมชนแต่เพียงอย่างเดียว ทว่า ยังขาดการสร้างรากฐานของท้องถิ่นให้มีศักยภาพเข้มแข็ง มีความกระตือรือร้น และมีความพร้อมในการปกครองดูแลตนเองอย่างเต็มที่ไปด้วย

การทำโครงการในลักษณะนี้สักๆ แล้วจึงนำไปสู่การยกระดับความสามารถในการพัฒนาเมืองและท้องถิ่นด้วยตัวของประชาชนเองให้มีรูปแบบและมาตรฐานที่ทัดเทียมกับระดับชาติหรือนานาชาติ

ด้วยเหตุนี้การประเมินความสำเร็จของโครงการที่แท้จริงจึงไม่ใช่ภาพวาดทางศิลปะที่ปรากฏออกมาให้เห็นเท่านั้น

แต่คือการสร้างตัวแบบของการพัฒนาที่จะเป็นรากฐานของการเจริญเติบโตของเมืองและชุมชนในสังคมประชาธิปไตยให้เป็นที่ปรากฏต่อไปในอนาคต

ตรงนี้ต่างหากคือ นวัตกรรมของการพัฒนาสังคมและกระจายอำนาจการปกครองสู่ท้องถิ่นที่เป็นของใหม่แบบที่ไม่เคยเห็นมาก่อน ●